

Elk kind heeft recht op de beste jeugdgezondheidszorg. Onvoorwaardelijk!

Meerjarenbeleidsplan
2019-2022

Nederlands
Centrum
Jeugdgezondheid

1. Inleiding

Samen met professionals en managers binnen de organisaties voor de jeugdgezondheid (JGZ-organisaties) wil het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) bereiken dat elke jeugdige en ouder altijd toegang heeft tot de beste jeugdgezondheidszorg (JGZ) waardoor jeugdigen zo gezond, veilig en kansrijk mogelijk opgroeien. Hiervoor is een sterke uitvoeringspraktijk en een stevige positie van de JGZ in het sociale en medische domein noodzakelijk. Dit wordt onder andere bereikt door intensieve samenwerking tussen JGZ-organisaties onderling en tussen de JGZ en andere sectoren. De professionals maken in deze samenwerking het verschil.

Dit meerjarenbeleidsplan 2019-2022 beschrijft hoe het NCJ samen met de JGZ-organisaties en de (landelijke en lokale) samenwerkingspartners bij gaat dragen aan het behouden en/of bereiken van die sterke uitvoeringspraktijk en die stevige positie in het sociale en medische domein. Eerst worden ontwikkelingen die van invloed zijn op de uitvoeringspraktijk en positionering van de JGZ beschreven. Vervolgens komen de missie en visie van het NCJ aan bod, hoe het NCJ deze wil realiseren, welke strategische thema's daarbij de komende vier jaren centraal staan en worden de organisatorische inbedding en randvoorwaarden beschreven.

2. Relevante ontwikkelingen voor de JGZ

De wereld waarin de JGZ-organisaties hun werk verrichten is door (wereldwijde) economische, politieke en sociale ontwikkelingen volop in beweging. Maatschappelijke ontwikkelingen en de toenemende urgentie van preventie binnen het sociale-medische domein hebben invloed op de uitvoeringspraktijk van de JGZ.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Ontwikkelingen die voor de JGZ van belang zijn:

- Gezinnen van nu zijn anders dan gezinnen van vroeger; er is een grotere kloof ontstaan tussen hoger- en lager opgeleiden, er is een grotere diversiteit in culturele en etnische achtergronden en er is sprake van veel verschillende gezinssituaties. De JGZ-organisaties in de grote steden hebben te maken met een veranderende bevolkingssamenstelling. De Randstad groeit groter en elders in het land hebben JGZ-organisaties te maken met krimp van de bevolkingsgrootte. Niet alle kinderen in Nederland hebben daardoor dezelfde kansen op en/of toegang tot onderwijs en gezondheid. Een sterke JGZ draagt bij aan steviger ouderschap en weerbaardere jeugd en hiermee aan het verkleinen van die gezondheidsverschillen en het verbreken van de keten van de intergenerationele overdracht van achterstanden.
- Het gezag van een autoriteit of expert is al lang niet meer vanzelfsprekend. De JGZ moet laten zien waar ze meerwaarde voor jeugdigen en hun ouders heeft. Daar waar de JGZ-organisaties vroeger meer aanbodgericht werkten en one-size-fits-all toepasten, sluit dat niet meer aan bij de huidige verwachtingen en behoeften van de jeugdigen en hun ouders. Gelijkwaardig partnerschap, samen beslissen en een soepele samenwerking met de lokale partners zijn nodig om (nog) beter aan te sluiten bij de wensen van jeugdigen en ouders in deze tijd. Aansluiten bij de jeugdigen en ouders is een vereiste om kennis goed te kunnen overdragen en effectief te adviseren. Daarnaast moeten jeugdigen en ouders ook kunnen rekenen op kwalitatief goede ondersteuning waardoor de meerwaarde van de JGZ wordt aangetoond in de praktijk en het vertrouwen in de ondersteuning van de JGZ ook groter wordt.

- Technologische mogelijkheden nemen toe. De meeste jeugdigen en hun ouders zijn online actief en willen vaak direct online een antwoord kunnen vinden op hun vragen. Verschillende organisaties buiten de JGZ, waaronder ook het bedrijfsleven, bieden hun diensten op het gebied van (jeugd)gezondheid al aan jeugdigen en hun ouders aan. Maar hoe weten jeugdigen en hun ouders waar ze betrouwbare en onafhankelijke informatie vinden? De JGZ neemt hier haar verantwoordelijkheid. Dit vraagt van de JGZ een integratie van de offline wereld met die van de online wereld. Los van goede (digitale) en goed bereikbare klantcommunicatie kunnen technologische ontwikkelingen ook andere (positieve) effecten hebben. De online wereld biedt mogelijkheden voor het gebruik van data uit die online wereld. Zo zijn jeugdigen en hun ouders zelf een databron. De JGZ-professional kan daar samen met hen naar kijken, hen begeleiden en persoonlijk adviseren. Ook kan een uniforme online registratie van gegevens ervoor zorgen dat het werken van de JGZ-professional transparanter wordt, waardoor het vertrouwen van jeugdigen en ouders, maar ook van professionals onderling en tussen professionals en managers versterkt wordt. Ook biedt die online-wereld mogelijkheden voor benchmarking op grotere schaal, voor betere uitwisseling van gegevens tussen JGZ-organisaties als dat nodig is en voor krachtigere beleidsadvisering richting gemeenten. De JGZ is een belangrijke bron voor gemeenten aangezien we al jaren geworteld in de wijken aan de slag zijn en veel kennis van actuele ontwikkelingen in die wijk hebben.
- De groeiende schaarste aan arbeidskrachten in de zorg en daarmee ook binnen de JGZ is ook een ontwikkeling waar de JGZ in de toekomst mee aan de slag moet. De bovengenoemde technologische ontwikkelingen kunnen hierbij een oplossing zijn, maar ook wordt er in de toekomst gekeken naar taakherschikking.

Belang van preventie in sociaal-medisch domein

De JGZ ziet al meer dan 100 jaar bijna alle jeugdigen, heeft een integrale benadering van de jeugdigen en de ouders en doet dit door naast de jeugdigen en ouders te staan. De JGZ is dé partij in het sociale domein die medische expertise verbindt met psychische en sociale expertise. De JGZ normaliseert, versterkt en bevordert gezond gedrag en stimuleert de ouder in het positief opvoeden van hun kind(eren). De oorspronkelijke taken van de JGZ zoals vaccinaties, meten, wegen zijn vanzelfsprekend geworden. De andere taken zoals opvoedingsondersteuning aan alle ouders en beleidsadvisering aan gemeenten zijn niet altijd bekend. Hierdoor is de JGZ niet altijd de eerste partij waaraan wordt gedacht als er bijvoorbeeld wordt gesproken over (preventieve) oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Het besef dat preventie, en dus ook de JGZ, bijdraagt aan een goed werkend jeugdstelsel neemt nu toe in de omringende wereld. Er is steeds meer bewijs dat preventie werkt en dat preventie een belangrijk onderdeel is bij het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. De JGZ is onderdeel van het systeem rond jeugdigen en ouders en levert een preventieve en integrale bijdrage aan de veiligheid en gezondheid van jeugdigen. De JGZ blijft op nieuwe wijze bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen en blijft de meerwaarde van de JGZ ook pro-actief onder de aandacht brengen bij haar samenwerkingspartners in het sociaal-medische domein.

De uitgangspunten uit de Jeugdwet (2015) onderstrepen ook het belang van preventie. De evaluatie van de Jeugdwet (2018) maakt echter duidelijk dat gemeenten nog te weinig hebben geïnvesteerd in preventie waardoor de transformatiedoelstelling op dit punt nog lang niet is behaald. Meer investeren in preventie wordt dan ook aanbevolen om het bereiken van de doelen van de Jeugdwet dichterbij te brengen. Daarbij is het van belang dat in de volle breedte op preventie wordt ingezet; niet alleen bij mensen met problemen (geïndiceerde preventie) maar ook bij mensen met risicofactoren op het krijgen van problemen (selectieve preventie) en het inzetten op het versterken van beschermende factoren bij mensen zonder risicofactoren en problemen, ter voorkoming van risico's en problemen (universele preventie). Door op deze wijze duurzaam in te zetten op preventie langs drie parallelle lijnen kan op termijn de beweging naar de voorkant worden gemaakt. Dit is de core-business van de JGZ. Ook scholen hebben de JGZ steeds meer

nodig bij hun opdracht met betrekking tot de Wet Passend Onderwijs. Zichtbaarheid van de jeugdverpleegkundige en/of jeugdarts op school voor jeugdigen, ouders en medewerkers is belangrijk. Maar ook duidelijkheid over het aanbod van de JGZ op scholen en een goede samenwerking met scholen en andere ketenpartners zijn nodig om de doelen rondom het passend onderwijs te behalen.

De gemeente kan, en gezien bovenstaande conclusies moet, de JGZ naast de uitvoering van het Basispakket Jeugdgezondheid meer taken laten uitvoeren in het gemeentelijke jeugddomein en zo de voorkant van een goed werkend lokaal jeugdstelsel versterken. Dit vraagt een proactieve houding van de JGZ-organisaties en een ondersteunende, inspirerende en richtinggevende rol van het NCJ en de branche- en beroepsverenigingen richting die JGZ-organisaties.

3. De ambities van het NCJ

In de inleiding is al aangegeven dat het NCJ samen met de JGZ-organisaties wil bereiken dat elke jeugdige en ouder altijd toegang heeft tot de beste JGZ waardoor jeugdigen zo gezond, veilig en kansrijk mogelijk opgroeien. De missie van het NCJ is dan ook als volgt geformuleerd:

“Elk kind heeft recht op de beste jeugdgezondheidszorg. Onvoorwaardelijk!”

Hiervoor is in de visie van het NCJ een sterke uitvoeringspraktijk en een stevige positie van de JGZ in het sociale en medische domein noodzakelijk. Dit wordt alleen bereikt door intensieve en slimme samenwerking tussen JGZ-organisaties onderling en tussen de JGZ en andere sectoren. Door richting te geven, te verbinden, initiëren, ondersteunen, faciliteren, adviseren en stimuleren, draagt het NCJ hieraan bij.

Het NCJ is dé maatschappelijke organisatie voor kennisdeling en ontwikkeling en innovatie van de preventieve publieke zorg voor de jeugd en de JGZ. Uit een evaluatie van het NCJ (2016) en een gespreksronde met een groot deel van de JGZ-organisaties (2017) blijkt dat deze organisaties ook willen dat het NCJ deze rol pakt. Samengevat blijkt uit die evaluatie en inventarisatie dat de JGZ-organisaties de behoefte hebben dat het NCJ een leidende rol neemt in de landelijke profilering van de JGZ. Het NCJ dient de meerwaarde van preventie en de JGZ (landelijk) blijvend onder de aandacht te brengen. Daarnaast willen de JGZ-organisaties dat het NCJ hen blijft ondersteunen bij de lokale profilering van de JGZ, bij de versterking van het vakmanschap van de professionals, bij (het inspelen op) de veranderingen die plaatsvinden in het primaire proces en bij het delen van (onderbouwde) kennis ook met andere (JGZ-)organisaties. Het ministerie van VWS onderschrijft het belang van het NCJ voor de JGZ en haar professionals.

4. Strategische thema's

Het NCJ wil die sterke, kwalitatief hoogwaardige uitvoeringspraktijk en een stevige positie van de JGZ in het sociale en medische domein bereiken door de preventie-pijlers (ouderschap, hechting, gezondheid en weerbaarheid) te versterken (JGZ-Preventieagenda). Binnen de JGZ wordt de JGZ-Preventieagenda door iedereen omarmt. Door die gezamenlijke koers kunnen we krachtig optreden naar buiten en één stem

laten horen waar de JGZ van is en waar ze verschil kan maken. Het NCJ is ervan overtuigd dat een stevige inzet op preventie verschil maakt bij de aanpak van maatschappelijke uitdagingen.

De strategische thema's die het NCJ de komende vier jaren kiest om die krachtige uitvoeringspraktijk en sterke positionering van de Jeugdgezondheid in het sociale en medische domein te bereiken, zijn:

1. Impactvolle praktijk
2. Waardevol vakmanschap
3. Slimme samenwerking

1. Impactvolle praktijk

Alleen impact telt. Samen met de JGZ-organisaties en samenwerkingspartners werkt het NCJ aan een impactvolle praktijk waardoor een zo gezond, veilig en kansrijk mogelijke ontwikkeling van iedere jeugdige wordt bereikt. Een impactvolle praktijk draagt bij aan een inclusieve maatschappij. Een eerste kenmerk van die impactvolle praktijk is de *kwaliteit*, afgemeten aan de inzet van effectieve interventies en methodieken. Maatschappelijke uitdagingen als ook de versterking van de preventie-pijlers van de JGZ-Preventieagenda vragen om effectief werkende interventies en methodieken. Kenmerkend voor deze effectieve aanpakken is dat ze én wetenschappelijk goed onderbouwd zijn (weten) én de praktijkproeven (in verschillende contexten) goed doorstaan hebben (ervaring). *Opschalen* van deze effectieve praktijken is een tweede belangrijk kenmerk van de impactvolle praktijk. Door opschaling te stimuleren en te faciliteren bereik je als JGZ grotere groepen jeugdigen en ouders. Op deze manier blijft het voordeel van een impactvolle praktijk niet lokaal en creëer je als JGZ kansen voor alle jeugdigen. Dat is wat het publiek, beleid en politiek ook van de JGZ vraagt; doen wat werkt. *Samen doen, samen leren* is tevens een belangrijk kenmerk van de impactvolle praktijk. Met vakmensen uit de JGZ (en daarbuiten) leren we steeds meer en beter hoe je voor alle jeugdigen een zo veilig, gezond en kansrijk mogelijke ontwikkeling kunt realiseren. Aan de ene kant zorgt deze lerende wijze van werken voor het doorontwikkelen van bestaande interventies en methodieken. Aan de andere kant stimuleert deze lerende wijze van werken verdere innovatie en onderzoek om andere nog effectievere aanpakken te vinden waar een impactvolle praktijk mee gebaat zal zijn. Zo creëren we met vakmensen uit de JGZ en daarbuiten een impactvolle praktijk voor Nederland. Voor ons is het vanzelfsprekend dat jeugdigen en ouders als ook andere samenwerkingspartners actief onderdeel zijn van het samen leren en het samen doen.

Het NCJ stimuleert dat zoveel mogelijk organisaties bewezen effectieve programma's gebruiken en stimuleert een evidence based mindset bij de JGZ-organisaties. Daarnaast onderzoekt het NCJ effectieve en efficiënte combinaties en verbindingen tussen programma's. Het agenderen van onderzoek naar (combinaties en verbindingen van) deze programma's kan ook worden uitgebreid naar het onderzoeken van impact van de JGZ voor andere maatschappelijke uitdagingen dan de nu geformuleerde maatschappelijke uitdagingen (kindermishandeling, schoolverzuim en armoede) of naar hiaten in interventies voor bepaalde uitdagingen (Onderzoeksagenda).

2. Waardevol vakmanschap

Waardevol vakmanschap vormt een sterke combinatie met een impactvolle praktijk. De belangrijke dragers van kennis en kunde in de JGZ zijn mensen. Het is noodzakelijk om de professional maximaal te faciliteren zodat deze de beste zorg voor jeugdigen en hun ouders kan leveren, aansluitend op hun behoeften en wensen. Op dit moment werken binnen de JGZ goede en voornamelijk hoog opgeleide professionals. Door de vergrijzing zullen de komende jaren vele professionals afzwaaien en zullen er grote tekorten aan professionals ontstaan. Nieuwe innovatieve (online en offline) oplossingen zijn de komende jaren nodig om het hoofd te kunnen bieden aan deze tekorten. Een van de sleutels is het stimuleren, aanjagen en faciliteren van de verbinding tussen de JGZ en het sociaal domein alsook de verbinding zoeken met het medische domein zoals met huisartsen en geboortezorg (kinderartsen, gynaecologen, verloskundigen en

kraamverzorgenden). De professionaliteit binnen de JGZ is thans gestoeld op een samenhangend systeem van richtlijnontwikkeling, -implementatie en -borging. Met de informatiestandaard BasisDataSet JGZ (BDS) is een gemeenschappelijke taal gecreëerd om de ontwikkelingen van kinderen goed te kunnen volgen en te kunnen duiden door de professionals. Beide aspecten behoeven zowel structureel onderhoud als doorontwikkeling. Onderhoud heeft ten eerste betrekking op regelmatige actualisering van de bestaande richtlijnen, versterking van de implementatie van de richtlijnen en de borging van deze kennis bij de JGZ-organisaties. De BDS up to date houden valt ook onder onderhoud. Online ontsluiten van informatie, slimmer toegankelijk maken voor jeugdigen, ouders en professionals is een belangrijke speerpunt. De JGZ-Techagenda geeft richting aan de verandering van het primaire proces van de JGZ en daarbij de benodigde ondersteuning.

Naast het onderhouden en doorontwikkelen/moderniseren van het huidige professionaliseringssysteem van de JGZ willen we ook waardengedreven vakmanschap stimuleren. Agenderend en actiegericht. Dat willen we doen door in de trainingen en opleidingen nadrukkelijk aandacht te vragen voor het kinderrechtenverdrag waarop de JGZ is gestoeld. Daarnaast gaan we samen met de professionals en managers uit het veld, in afstemming met de branche- en beroepsverenigingen, de dialoog aan over wat waarden, zoals sociale rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid en vrijheid, voor hen en hun werk betekenen alsook voor de verhouding tot de jeugdigen en ouders van nu. Daarmee creëren we met de JGZ-organisaties een werkklimaat voor topprofessionals en -managers die waardengedreven zijn. Zo blijft de JGZ haar maatschappelijke relevantie vasthouden en blijft ze een aantrekkelijk werkveld voor jonge, ambitieuze professionals die het verschil willen maken. En dus van waarde willen zijn. Het is noodzakelijk om de professional maximaal te faciliteren zodat deze de beste ondersteuning kan leveren aan jeugdigen en ouders. Dit vraagt ook sterke en bekwame managers. Het NCJ gaat dit vakmanschap de komende jaren agenderen (Vakmanschapsagenda) en wil samen met de JGZ, de beroepsgroepen en opleidingsinstituten de discussie aanwakkeren en een visie op vakmanschap opstellen en uitdragen.

3. Slimme samenwerking

Slim samenwerken loont. Het is de kleefkracht tussen de impactvolle praktijk en het waardevol vakmanschap in de JGZ. Slimme samenwerking vergroot ieders relevantie. Het zorgt voor resultaten die er toe doen en creëert impact op grote schaal. Door samenwerking creëren we gemeenschappelijke agenda's, zoals de JGZ-Preventieagenda en de JGZ-Techagenda, waarmee we actiegericht steeds verder komen in het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. Slimme samenwerking betekent ook aansluiting zoeken en vinden met de leefwereld van jeugdigen en ouders van nu. Slim samenwerken vereist eveneens een bepaald vakmanschap. Daarin gaat het NCJ samen met de JGZ-organisaties en de landelijke samenwerkingspartners, de komende jaren betekenisvolle stappen zetten. Door samenwerking worden we een betrouwbare partner voor de partijen in het sociaal-medische domein. Samenwerking zorgt voor verbinding, versterking en vernieuwing. Met samenwerking werken we aan nieuwe concepten die ons werk slimmer, sneller en simpeler maken. We durven ook samen te werken met het bedrijfsleven en vermogensfondsen.

Stimuleren en faciliteren van de samenwerking binnen de JGZ en tussen de JGZ en andere sectoren doet het NCJ door vakmensen rondom inhoudelijke vraagstukken bij elkaar te brengen. Zowel in Utrecht als in het land. We jagen de samenwerking aan of geven een goed voorbeeld door met de partners in het sociaal en medische domein (bijvoorbeeld integrale vroeghulp, M@zI, en Geboortezorg) bondgenootschappen te sluiten. Door samen met andere kennisinstituten te werken aan een krachtige en nuttige landelijke kennisinfrastructuur voor uitvoering, beleid en politiek. Landelijk, regionaal en lokaal.

5. Organisatorische inbedding en randvoorwaarden

Ook organisatorisch moet het NCJ aan een aantal randvoorwaarden voldoen, teneinde de missie en visie te realiseren en aan de slag te kunnen met de gekozen strategische thema's voor de komende vier jaar.

1. Actueel en wendbaar

De strategische thema's vormen het beleidskader voor de komende vier jaar en geven richting aan de jaarlijkse werkplannen van het NCJ. De thema's geven richting, maar mogen geen dwangbuis worden. Het NCJ moet wendbaar genoeg zijn om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen die van belang zijn voor de JGZ. Dat vraagt ook iets van de medewerkers van het NCJ. Zij zijn flexibele changemakers, deskundig, bewust van actuele ontwikkelingen in de maatschappij en binnen de JGZ. Ze signaleren, confronteren en inspireren. Waar nodig laten ze zien dat er alternatieven zijn voor de huidige manier van denken en werken binnen de JGZ.

2. Samenwerken met bondgenoten

Het NCJ heeft gekozen voor het strategisch thema 'slim samenwerken' omdat wederzijds gebruik maken van ieders specifieke kennis en expertise ieders relevantie en impact vergroot. Samen kom je verder. Dat geldt niet alleen voor het lokale jeugdveld, maar zeker ook op landelijk niveau. Het NCJ investeert al langer in samenwerking met stakeholders en bondgenoten binnen en buiten de JGZ. Zoals eerder beschreven wordt dit door de JGZ-organisaties ook gewaardeerd. Het NCJ zal de komende jaren de samenwerking blijven zoeken en bondgenootschappen blijven sluiten waarmee in gezamenlijkheid maatschappelijke uitdagingen die van invloed zijn op het gezond, veilig en kansrijk opgroeien aan te pakken en in te zetten op de preventie hiervan. Elk kind heeft het recht op de beste jeugdgezondheidszorg. Onvoorwaardelijk!

3. Financiën

Het NCJ kan voor de JGZ van betekenis zijn dankzij diverse organisaties en hun mensen die de maatschappelijke waarde van het NCJ onderschrijven en bereid zijn daarin (blijvend) te investeren. Het ministerie van VWS onderschrijft dit door het NCJ structureel te financieren met een instellingssubsidie. Hierdoor is het NCJ in staat kennis die relevant is voor de JGZ kosteloos beschikbaar te stellen aan JGZ-organisaties en andere belangstellenden.

Dankzij projectsubsidies van ZonMw en een enkel ander fonds kan het NCJ impactvolle projecten die de JGZ ondersteunen uitvoeren. Het NCJ is voornemens voor de financiering van aparte projecten subsidies te blijven aanvragen bij ZonMw en relevante fondsen.

De uitvoerende (JGZ-)organisaties waarderen de wijze waarop het NCJ een aantal programma's en interventies beheert in hun opdracht. Deze beheerkosten worden dan ook door de uitvoerende (JGZ-)organisaties aan het NCJ vergoed.

Buiten de taken die binnen bovenstaande financiering passen wordt het NCJ steeds meer door JGZ-organisaties gevraagd om (betaalde) adviezen op maat. Het NCJ wil in de komende beleidsperiode daarom verkennen of het bieden van advies op maat haalbaar is. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat deze activiteit past binnen de kaders van dit meerjarenbeleidsplan, niet valt onder de werkzaamheden die op een andere wijze gefinancierd worden en tevens passend is bij de missie van het NCJ.